

MINISTERIE VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Nr. WJZ/2004/35729 (1726)

(Hoofd) Afdeling

DIRECTIE WETGEVING
EN JURIDISCHE ZAKEN

nader rapport inzake het voorstel van wet tot wijziging van onder meer de Wet studiefinanciering 2000 in verband met invoering prestatiebeurs in een deel van de beroepsopleidende leerweg en meeneembaarheid studiefinanciering voor deze leerweg in het buitenland

Den Haag, 17 augustus 2004

Blijkens de mededeling van de Directeur van Uw Kabinet van 15 april 2004, nr. 04.001513, machtigde Uwe Majesteit de Raad van State zijn advies inzake het bovenvermelde voorstel van wet rechtstreeks aan mij te doen toekomen. Dit advies, gedateerd 9 juni 2004, nr. W05.04.0152/III, bied ik U hierbij aan.

De Raad van State kan zich met het voorstel van wet verenigen nadat met het advies rekening zal zijn gehouden.

1. De Raad vraagt in zijn advies aandacht voor de Europeesrechtelijke aspecten van meeneembare studiefinanciering. De mogelijkheid om - in beperkte mate - studiefinanciering mee te nemen naar het buitenland bestaat reeds in het hoger onderwijs en heeft duidelijk gemaakt dat verschillende leerstukken van het Europees gemeenschapsrecht, zoals vrij verkeer van personen en vrij verkeer van diensten, grenzen kunnen stellen aan de nationale autonomie terzake. Vooral de afbakening van de kring der gerechtigden is daarbij, zoals de Raad terecht opmerkt, een belangrijk vraagstuk. Duidelijk is ook dat het Europees recht in ontwikkeling is. Deze ontwikkeling wordt door Nederland nauwlettend in de gaten gehouden. Bij de vormgeving van een nieuw studiefinancieringsstelsel voor het hoger onderwijs is een van de randvoorwaarden dat dit stelsel zo veel mogelijk rekening houdt met deze Europeesrechtelijke aspecten, ook in financiële zin. Tijdens het Nederlands voorzitterschap

AAN DE KONINGIN

van de Europese Unie zal aandacht worden gevraagd voor de relatie tussen Europees recht en nationale studiefinancieringsstelsels, in het bijzonder voor wat betreft de invloed op de internationale mobiliteit van studenten. Voorop staat immers dat bevordering van internationale mobiliteit belangrijk is. Het middelbaar beroepsonderwijs (MBO) kent nog geen mogelijkheid om studiefinanciering mee te nemen naar het buitenland. Daarom wil ik starten met een pilot voor meeneembare studiefinanciering in het MBO. De Raad kan zich vinden in de keuze om op dit moment meeneembare studiefinanciering te beperken tot een experiment voor een beperkt aantal opleidingen in een beperkt aantal landen. Aan de memorie van toelichting is een paragraaf toegevoegd die op de Europeesrechtelijke aspecten ingaat.

De Raad merkt voorts op dat te vrijblijvend is geformuleerd op basis waarvan wordt bepaald of de pilot wordt verlengd of juist voortijdig beëindigd. Op dit punt ga ik in in mijn reactie op de derde opmerking van de Raad.

2. De Raad beveelt aan, de afwijkingsregeling nader te bezien en voor een algemene maatregel van bestuur te kiezen.

Ik begrijp de achtergrond van de opmerkingen van de Raad en vind met de Raad dat afwijking van de wet bij lagere regeling zoveel mogelijk dient te worden voorkomen. Deze bepaling is dan ook nadrukkelijk een uitzondering op de hoofdregel. Zij is noodzakelijk om knelpunten bij de uitvoering goed het hoofd te kunnen bieden. Indien de noodzaak van de wet af te wijken aanwezig is, verdient een snelle mogelijkheid daartoe de voorkeur, vooral omdat het om een pilot gaat. De langere weg van een algemene maatregel van bestuur is dan niet effectief om problemen tijdig te kunnen oplossen. Ik hecht er aan nogmaals te benadrukken dat alleen bij echte noodzaak gebruik zal worden gemaakt van de mogelijkheid om af te wijken.

Overigens merk ik nog op dat een afwijkingsregel als deze niet nieuw is. Zij wordt vaker gebruikt in de onderwijswetgeving. Zeer recent nog is deze mogelijkheid opgenomen in de, binnenkort in het Staatsblad te plaatsen, wet tot wijziging van de Wet op het voortgezet onderwijs in verband met onder meer vereenvoudiging van de bekostigingsbepalingen (Kamerstukken I 2003/04, 29 473, nr. A, artikel V).

Alles overwegende blijft het mijn voorkeur hebben om de afwijkingsmogelijkheid te regelen op het niveau van een ministeriële regeling. Daarom kan ik het advies van de Raad op dit punt niet overnemen.

3. De Raad van State besteedt in zijn advies aandacht aan de wijze waarop opleidingen worden aangewezen voor de pilot, de evaluatie van de pilot en de eventueel daaruit te trekken conclusies. In dat verband heb ik in hoofdstuk 3 van het algemeen deel van de memorie van toelichting de toelichting op de pilot uitgebreid. Ik ga daarbij in op de redenen om te kiezen voor een pilot, de criteria waarop buitenlandse opleidingen getoetst zullen worden en de vragen waar de evaluatie antwoord op moet geven. Ook geef ik aan dat de pilot

tussentijds kan worden stopgezet als de doelgroep onvoldoende wordt bereikt waardoor de kosten niet opwegen tegen de effecten. Hierbij wordt op twee manieren rekening gehouden met de verwachting van deelnemers. Stopzetten van de pilot wordt ten minste 7 maanden van tevoren aangekondigd en deelnemers die al aanspraak hebben op studiefinanciering in het buitenland, behouden hun aanspraak op 4 jaren (prestatie)beurs en 3 jaren rentedragende lening indien zij ononderbroken de opleiding vervolgen waarvoor de studiefinanciering is toegekend. Indien ook nog de instroom gedurende de eerste 4 jaren van de pilot gewaarborgd zou worden zoals de Raad suggereert, zou dit feitelijk betekenen dat de pilot niet tussentijds kan worden stopgezet. Iedereen zou dan immers gedurende 4 jaren kunnen instromen en zou aanspraak op studiefinanciering, ook na deze 4 jaren, kunnen behouden (cohortgarantie).

4. 's Raads advies om een resterend recht voor een opleiding van de beroepsopleidende leerweg niet alleen op niveau 3 of 4 *binnen* Nederland te kunnen inzetten, maar ook *buiten* Nederland, heb ik overgenomen.

5. De Raad adviseert de artikelen 4.2 tot en met 4.5 uit het voorstel te halen omdat deze niet worden gewijzigd en omdat het voor de gebruiker niet handig zou zijn aangezien die daardoor twee toelichtingen zou moeten raadplegen. De artikelen zijn juist uit oogpunt van leesbaarheid opgenomen in het nieuwe hoofdstuk 4. In de memorie van toelichting bij dit wetsvoorstel is de toelichting bij de artikelen 4.2 tot en met 4.5 overgenomen zodat de gebruiker met de nieuwe toelichting het complete beeld heeft. Mede in verband met de eerste redactionele kanttekening van de Raad die een wijziging van artikel 4.5 tot gevolg heeft, heb ik ervoor gekozen de artikelen 4.2 tot en met 4.5 in het wetsvoorstel te laten staan.

6. De Raad merkt op dat uit de memorie van toelichting niet blijkt of overwogen is ook opleidingen op het gebied van landbouw en natuurlijke omgeving bij de pilot te betrekken. In overleg met de Tweede Kamer is besloten om opleidingen aan te wijzen in de sectoren: Gezondheid en Welzijn, Metaal en Elektro, Economie en Administratie. Daarnaast worden enkele unieke opleidingen aangewezen: die tot vioolbouwer, zadelmaker, muziekinstrumentenbouwer, glazenier en restaurateur. Dit is ook opgenomen in de toelichting op het wetsvoorstel. Voor deze beperkte opzet is om twee redenen gekozen. Aan de ene kant om ervaring op te doen met de mate waarin buitenlandse opleidingen kwalitatief vergelijkbaar zijn met Nederlandse opleidingen. Aan de andere kant om ervaring op te doen met de beheersbaarheid van het instrument.

7. De redactionele kanttekeningen heb ik overgenomen.

Voorts is van de gelegenheid gebruik gemaakt technische verbeteringen aan te brengen op verschillende onderdelen.

Ik moge U verzoeken het hierbij gevoegde gewijzigde voorstel van wet en de gewijzigde memorie van toelichting aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal te zenden.

De Staatssecretaris van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap,

(Mark Rutte)